

Kaya Sultan ile Melek Ahmet Paşa

Yazan

Elif NACI

«Melek» mi?, «Malak» mu? Kimi böyle söyler. Semizliğinden kinaye Malak diyenler de olmuş, mahbupperest Dördüncü Murad'ın yakışıklı vezire Melek dediğini yazanlar da (1). Paşanın ana tarafından akrabası olan meşhur Evliya Çelebi «Melek» diyor tarihlere de öyle geçmiştir. Ben de zaten Çelebiden naklen anlatacağım. Seyahatnamesi malûm, bilinmiyen tarfları yok gibi gelir insana. Halbuki bir çok yazma nüshalardan bazı pasajlar matbuuna alınmamış. Devrin sansürü buraları çıkarıvermiş. Onun için Melek Ahmet Paşanın Murad IV. ün kızı Kaya Esmehan Sultanla evlenmesi bilinir, bir çok defalar yazılmıştır da Fatma Sultanla olan maceraları ele alınmamış sanıyorum. Çünkü Evliyanın, Fatma Sultanla aralarında geçen konuşmaları hanedana karşı oldukça saygısız bir lisanla yazılmıştır. Bunların çıkarılmış olması gayet tabii!

Her ne hal ise maksat, Çelebinin tatlı dilinden onun hikâyesini dinlemek olduğuna göre burada «var», «yok» münakasasının uzamasına

Evliya Çelebi

lüzum görmüyorum.

Melek Ahmet Paşa evvelâ Murad IV. ün kızı Kaya Sultanla evlenmiş. Önce bunu kısaca anlattıktan sonra ötekine geçmek lâzım.

Sultan henüz çocuk, on üç yaşında imiş. Zıfâf gecesi karşısın-

Melek Ahmet Paşa ile Evliya Çelebi Tersane bahçesinde

da kerli ferli kırkını aşmış bir erkek görünce kızcağız korkmuş ve Paşayı yanına yaklaştırmamış. Zaten onu Silâhtar Mustafa Paşa ile evlendirmek istedikleri halde Veziriazam Kara Mustafa Paşa buna mâni olmuş (2). Sonradan Melek Ahmet Paşaya verilmesi sarayda bazı dedikodulara, bazı entrikalara sebep olmuş, meselâ bir takım üfürükçüler Sultan «Sakin Ahmet Paşadan gebe kalma, ölürsün» demişler, o da Paşa yanına yaklaştıkça hürçünleşmiş, huysuzlaşmış ve hattâ bir defasında tuttuğu gibi sakalının yarısını koparmış. Paşa bu yüzden beş ay Kubbealtına, vezirler toplantısına gidememiş.

Etraftan yüklenen tesirler altında Sultan, buhranlı geceler geçirmiş, korkulu rüyalar görmüş. Bir defasında «Sultan dedesi Şultan Ahmedle cennet bahçesinde dolaşıyor, dedesi ona sen de gel buraya demiş, elleri kan içinde imiş, kanlı ellerini yüzüne sürmüştü.» Paşa bunu hiç iyiyeye yormamış ama Sultanı avutmaya çalışmış, fakat Evliyaya «Sır sende kalsın» diye içindekini olanca fecaatıyla açıklamış.

Nihayet Kaya Sultan gebe kalıyor, ay gün yaklaşıyor. Nur topu gibi bir kız çocuğu dünyaya getiriyorsa da cahil, işgüzar ebeler «çeride son kaldı» diye

ellerini bileklerine kadar sokarak körpe lohusanın bağırsaklarını deşiyorlar. Sultan dır ölüyor.

Cenazesinin Eyüpteki sarayından alınarak Topkapı sarayına kayıklarla getirilşi ve arkasından sarayın ve hattâ bütün şehir halkının döktüğü gözyaşları hakikaten hazindir. Babasının amcası Mustafa I. in yanına gömülmek üzere Ayasofya avlusuna getirildiği zaman Veziriazam Köprülü Mehmet Paşa, tabutunun üzerine kapanıp ağlayan, sar'a nöbetleri geçiren Melek Ahmet Paşayı koldundan tutup kaldırarak şöyle selesenmişti:

— Behey adam, ayıp değil mi? Bir avrat için böyle ağlarsın. E-lem çekme sana bir sultan daha veririm, ahdim olsun.

Melek Ahmet Paşa bu patavatsızca içerlemiş ve:

— İnşallah ahdine yetişme, diye haykırmıştır.

Köprülüntü bu şekildeki cevaba mîm koyduğunu unutmuyalım.

Aradan seneler geçiyor. Melek Ahmet Paşa, Erdil seferinde iken onu Fatma Sultanla evlendiriyorlar. Fatma Sultan Ahmet I. in kızı, yani Kaya Sultanın halası, ihtiyar bir kadındır.

Melek Ahmet Paşayı bu yaşlı sultanla evlendiren Köprülü Mehmet Paşadır. Kaya Sultanın cenazesinde duyduğu kınin acısını çıkarmak için olacak, Evliya şöy

le yazıyor: «Köprülü, Meleğe bir fil verdim beslesin demiş ve gebermiş.»

Sene 1063 Ramazanın onu. Fatma Sultanın Eyüpteki sarayında sabah oluyor. Hizmetinde bulunanlar, Paşaya «Zıfâf mübarek ola» diyenlere:

«— Dünkü ikindi abdestiyle» olduğunu söyleyerek sabah namazını kılıyor ve sonra Evliyaya:

— Çabuk bana karpuzunun dört çifte kayığını hazır et bir yere kadar gitmem gerek» diyor. Evliya şaşkın ve hayretle:

— Aman Paşam, şimdi Vüzerâ, Vükelâ, Ulema, Suleha, einme ve huteba ve Meşayih, Sadat ve âyan-ı kibar cümlesin gelip zıfâf paçası yerler siz kande gidersis.»

dediyse de kayık gelmiş ve Evliya ile birlikte yola düzülmişlerdir. Nihayet Tersane bahçesine varıyorlar, Fatih Sultan Mehmedin İstanbulu muhasarasında Ak Şemsettin'in fethi kadar sâkin olduğu, yerde ikişer rekât namaz kıldıktan sonra Melek Ahmet Paşa burad gece başından geçen macerayı anlatmaya başlıyor.

Yarın bitecek —

(1) Tırnakçı da derler.

(2) Her halde de babasının nedimi ve sefahat arkadaşı olduğundan ötürü.

